دولې ونه

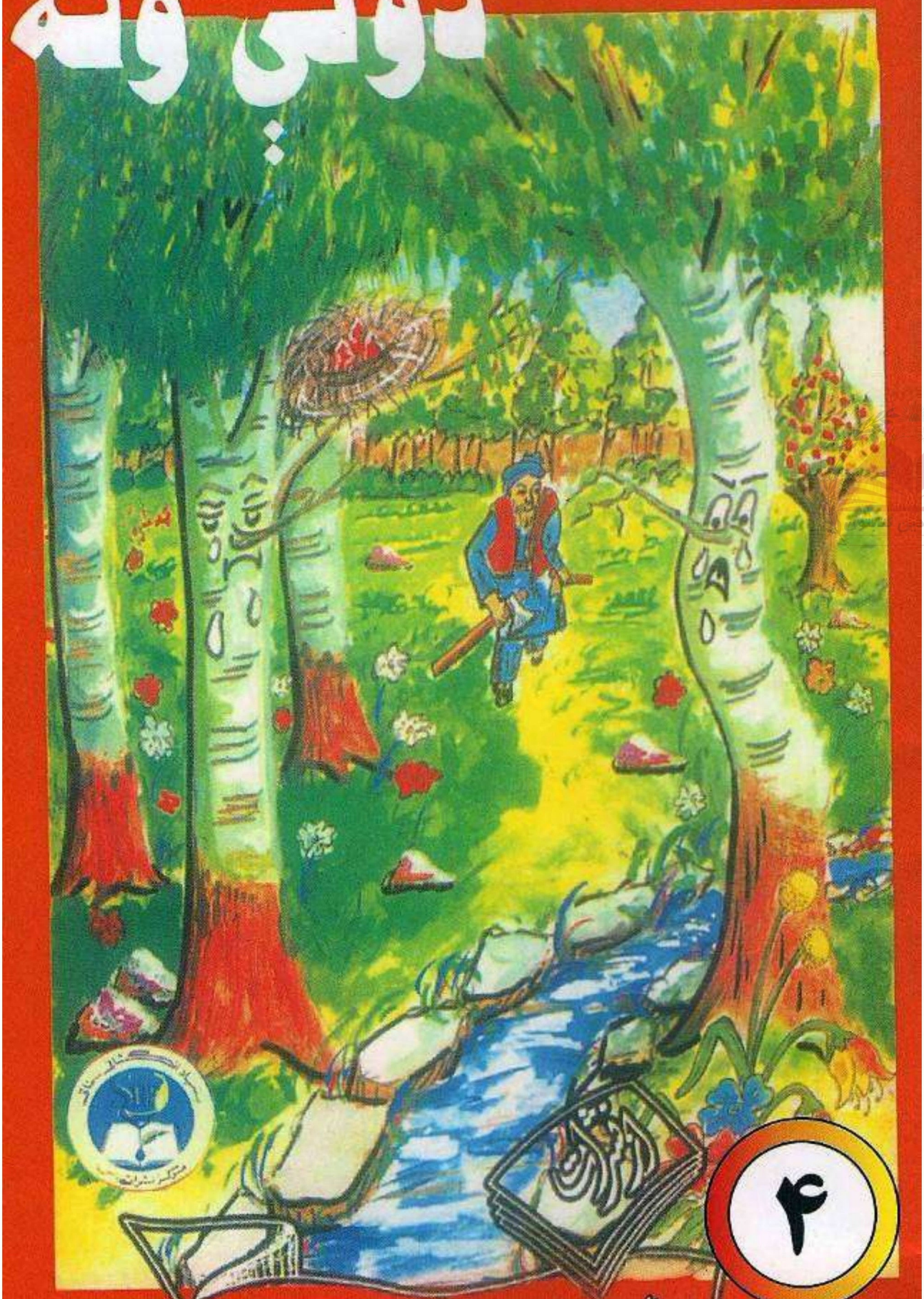

۴

د ښایي پرمختیایي موسسې له خپرونو څخه

۴

دولي ونه

خپرونکې	:	د سنايي پرمختيايي موسسه
مسول مدير	:	راز محمد دليلي
ليکونکی	:	وحيد عمر معاشر
پښتو ژباړه	:	پوهنمل سرور ماموند
انځورګر	:	سلطان حميد فانوس
کمپوز او ډيزاين	:	سيف الله زماني

لومړی طبع : ۱۰۰۰ ټوکه (NCA) په مالي مرسته د 1378 کال د تلې مياشت.
دويمه طبع : ۵۰۰۰ ټوکه (US-BPRM) په مالي مرسته د IRC-UGP له خوا د ۱۳۷۹ د لينډۍ مياشت
دريمه طبع : ۲۰۰۰ ټوکه د USAID-TRoCAIRE په مالي مرسته
څلورمه طبع : ۲۰۰۰ ټوکه د سنايي پرمختيايي موسسه (SDO) په مرسته Chidren at Risk
پنځمه طبع : ۱۰۰۰ ټوکه د سنايي پرمختيايي موسسه (SDO) په مرسته ۱۳۸۱ کال د کب مياشت.

۴

تصويري کيسه

دولې ونه

د اوسنی چاپ سریزه

د ځنګل د ونو او ښکو دولې د ونې د کتاب د لوستونکو احساس را ویښ کړی او پر هغوي یې اغیزه وکړه. خو کله چې یې پاتې پانې ولوستلې (چې د ژوند هیله ده او پرته له زیار څخه سوکالي نه شته)، نو بیا یې علاقه او شوق پیدا کړ او د انسان، انسانیت لپاره هیله مند شول خپلو نورو دوستانو ته یې د دې کتاب لوستل ګټور وبلل او ورته یې د لوستلو سپارښتنه وکړه. د سنایي پرمختیایي موسسې د لومړي ځل لپاره د ولې دونې د کتاب زر ټوکه چاپ کړل. دغه زر ټوکه د زرګونو غوښتنو په وړاندې کم وو، نو ځکه یې د هغه د نورو چاپولو لپاره اقدام وکړ.

د ادی مونږ په ډیره مینه د دغه کتاب پښتو ژباړه خپلو ګرانو لوستونکو ته وړاندې کوو او ورته د خدای (ج) له دربار څخه د بریالیتوبونو هیله کوو.

والسلام

راز محمد دلیلي

سریزه

لکه چې ټول پوهیږو چې ځنګل په ژوندی چاپیریال کې د شاهرګ حیثیت لري چې له هغه پرته ژوند نا ممکن دی. «د ولې بې میوې ونه» چې تاسو به ورسره د کتاب د لوست پر مهال اشنا شئ هغه ونه ده چې خپل ژوند یې په ځنګل کې د نورو دوستانو په ډله کې ممکن ګرځولی او کله چې لرګي ماتوونکی بابا، د هغه دوستان او پلار هره ورځ له منځه وړي نو دولې ونه فکر کوي چې که مونږ د انسانانو لپاره ګټور هم و اوسو. بیا ولې هغوي زمونږ نسلونه له منځه وړي؟ د ځنګل د ونو پرې کول په حقیقت کې د هغوي ژوند له منځه وړل دي، تر هغه چې یوه ورځ دولې دونې په دغه فکر انسانان هم ورسیدل او څو تنه خیر غوښتونکو د لرګي ماتوونکي بابا سره یو ځای په ځنګل کې ونې کښینولې او دولې ونې د خپل پلار، مور او نورو دوستانو سره یو ځای خپل ژوند ته ادامه ورکړه.

د «ولې بې میوې ونه» کتاب د سنایي پرمختیایي موسسې (SDO) د کتابونو د چاپ د لړۍ څلورم کتاب دی چې د ماشومانو او تنکیو ځوانانو لپاره خپریږي. ددغه کتاب د خپرولو موخه زده کړه او د معلوماتو زیاتوالی دی چې د ژوندي چاپیریال په هکله سرته رسیږي. د ځنګل اهمیت او د زړه سواندي احساس تحریک او نوع دوستی ده چې د یو بل په وړاندې باید موجوده وي.

والسلام

راز محمد دلیلي

دولې ونه

ۍ نه وۍ، لیرې د غرونو شـــــاته یو کوچنی ځنګل وۍ چې له ښکلو ونو ډک وۍ، د غټو ونو تر منځ، د ولې کوچنۍ ونې د خپل پلار او مور سره ژوند کولو او تر څنګ او خوا شـــایې د توتانو، منو، ناکو، شـــفتالانو ونو او سپین چنار چې د ځنګل د ونو په منځ کې د اوږد ګودۍ بابـــا په نامه مشهور وۍ، ژوند درلود. دولې ونې پلار او مور او نورې ټولې ونې خوښوولې او ټولو یو له بل سره د خوښۍ او خوشحالۍ ژوند درلود.

دولـې ونـــې د الوتونکـــو او نـــورو ځنـــاورو ترمنځ هم ښه دوستان درلودل، خو بې غږی بلبـل، شـــوخ سنجابـــك او ښکلی طوطي د هغې ښه

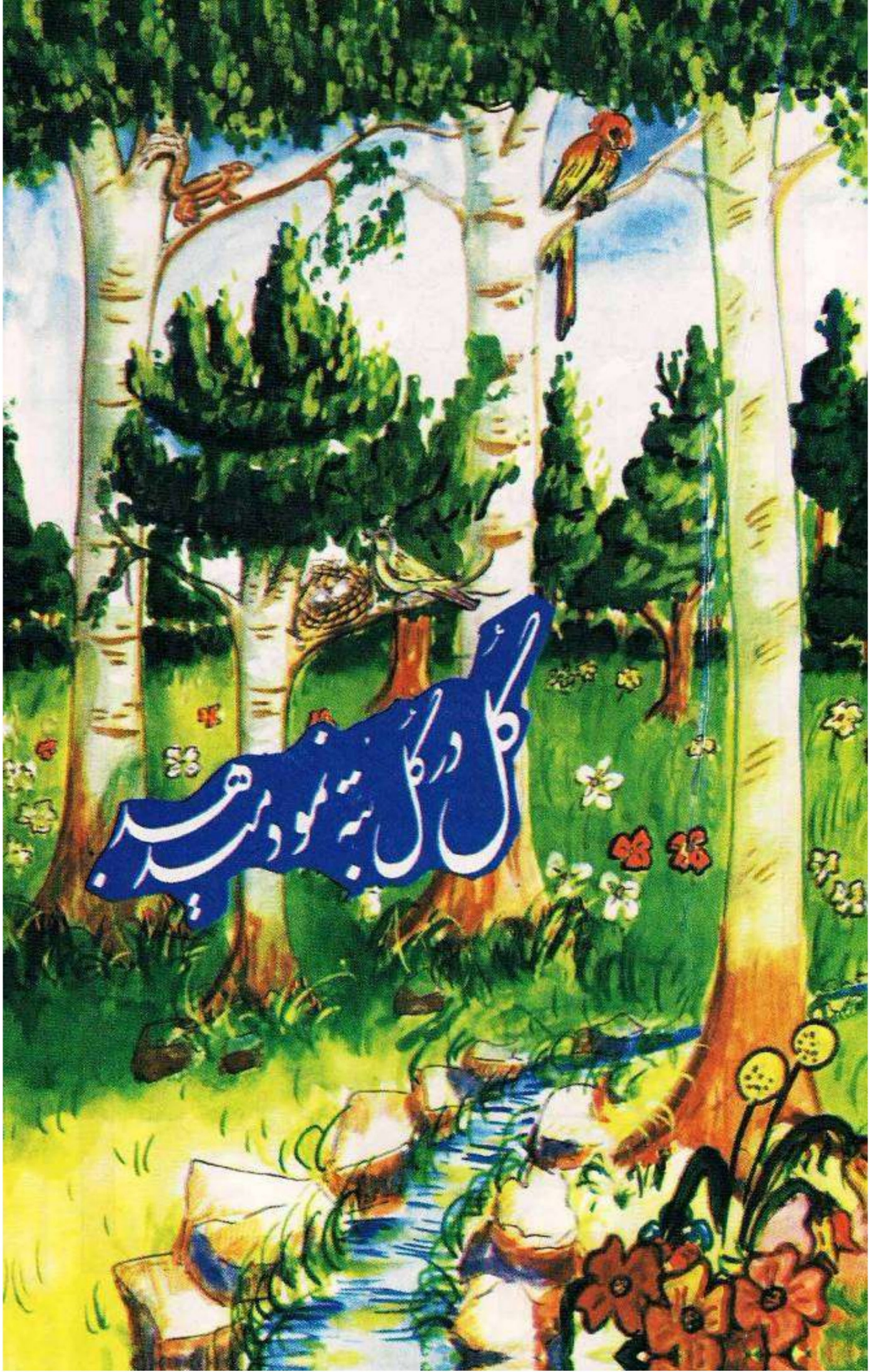
گل در گل بته نمود مهد

دوستان وو. بلبل همیشه دولې د ونې لپاره سندره وییله، طوطی په خوږه ژبه ددې سره غږیدلو او شوخ سنجابك (چتي) دولې د ونې د ښاخونو سره ساعت تیري کوله.

کله چې به شپه کیدله نو موسیچه ګك(فاخته) په خپل کور کې چې دولې پر ښاخ یې جوړ کړی و د خپلو بچیو سره پټیدلو او دولې ونې به ددې لپاره چې د هغوي ساړه ونه شي نو هغوي به یې په خپلو پانو کې پټول. خو دولې د ونې او د ځنګل نورو ونو د دغو ټولو دوستانو ترمنځ ستر د ښمن هم موجود وٴ. هغه د ښمن چې د ځنګل ډیرې ونې یې پرې کړې وې. هغه زوړ، عمر خوړلی لرګي ماتوونکی بابا وٴچې کال پر

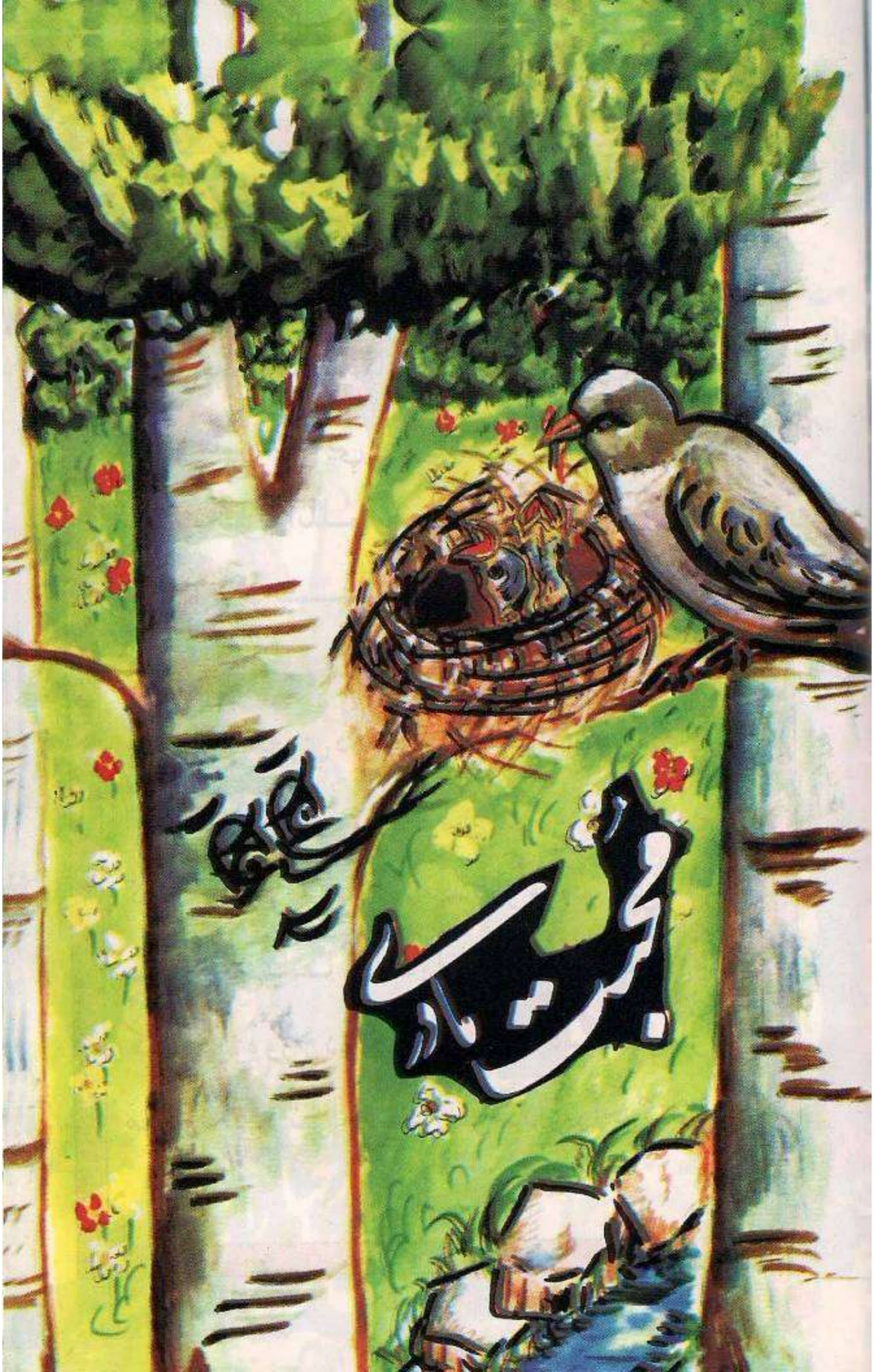
لانہ پرندے

کال به يې ځنګل پرې کولو.

لرګي ماتوونکی بـــه زيات وخت، هره ورځ ځنګل ته راتللو يوه يا دوه ونې به يې پرې کولې او د ځان ســره بــه يې وړلې. هره ورځ چې بــه لرګي ماتوونکــی راتللــو ونــو، ځنــاورو او الوتونکــو مرغيو ټولو بـــــه غوښتل چې هغه ددې کاره وارووي، خــو د هغــوي لپاره دا کــار ګران وۍ. ځکــه چې نه خو هغوي د انســـانانو پر ژبـــه او نه هم انسانان د هغوي پر ژبه پوهيدل. د اوړی (دوبی) ګرمــي ورځې وې او په همدغــو ورځو کــې لــرګي ماتوونکی بابــا زيات راتللو او ونې بـــه يې پرې کولې. يوه ورځ د معمول ســـــره ســـــم لرګي ماتوونکی د تبر او تيشې سره دلرې راځرګند شو.

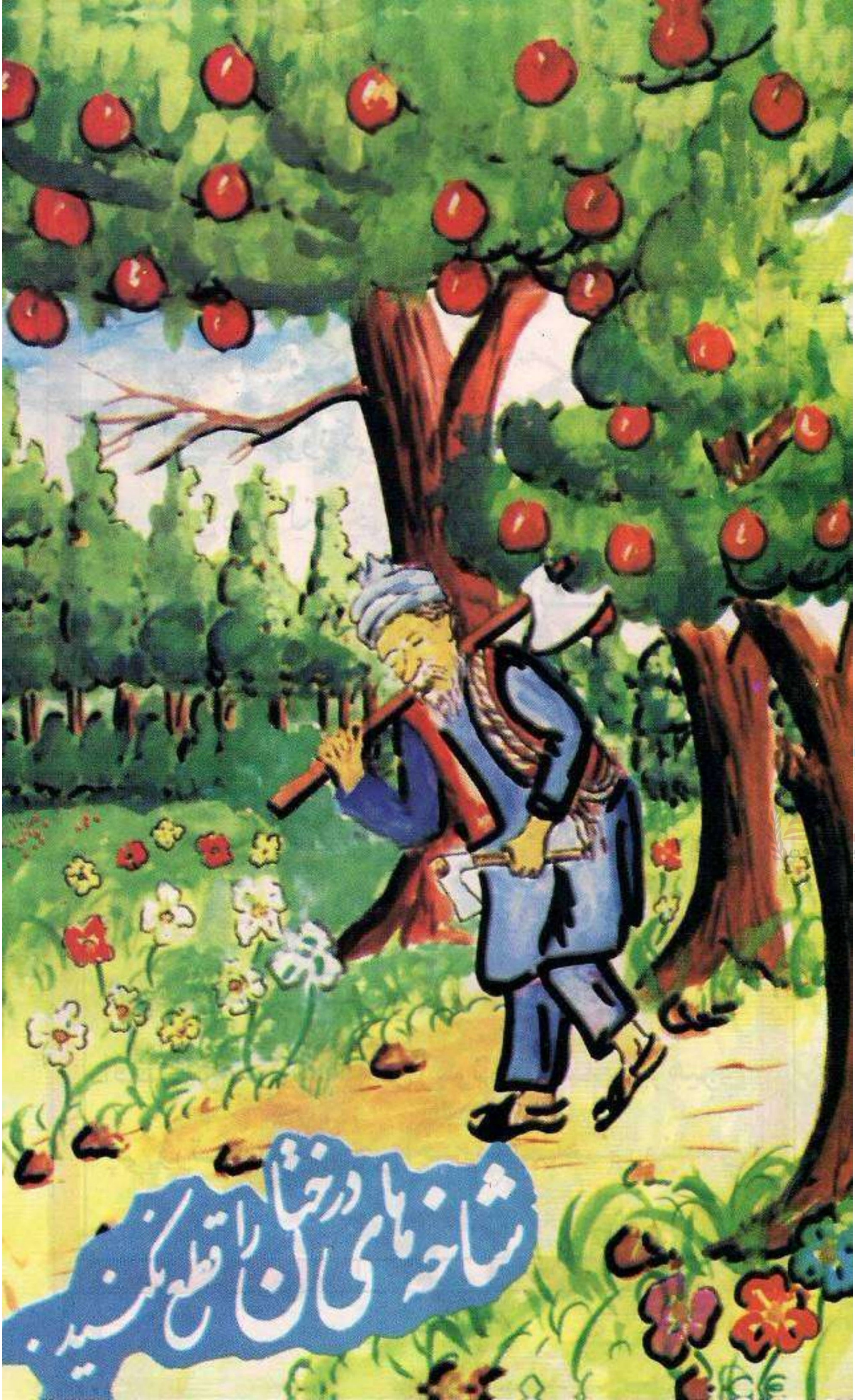
شاخه‌های درختان را قطع نکنید

دولې ونې خپلې مورته وویل: موږ خدای دې خیر کړي بیا هم لرګي ماتوونکی بابا راغی. مور یې ځواب ورکړ:

لرګي ماتوونکی د اوږد ګوډ چنار بابا په لور روان دی، لکه چې غواړی چې ګود اوږد بابا پرې کړي. وګوره چې اوږد ګوډ بابا څنګه لر زیږي.

لرګي ماتوونکی بابا د چنار خواته نږدې شو. د ولې دونې پلار په دې وخت کې په ډیرې ناهیلۍ سره وویل: مونږ څومره بدبخته یو چې نه شو کولای خپل دوست له مرګه وژغورو، افسوس چې انسانان زمونږ پر ژبه نه پوهیږي چې ورته ووایو چې اخر مونږ هم ژوندي

موجودات یو، مونږ هم ژوند لرو او ستاسو لپاره ګټور یو. ستاسې اړتیاوې پوره کوو. خو افسوس چې نه خوځیدلای او نه هم تښتیدلای شو.

دولې ونې د ځان سره ویل:

همدغه لرګي ماتوونکي پرون هغه ناجو چې زمونږ په ګاونډ کې وه پرې کړ، نن ورځ ګوډ بابا پرې کوي، او سبا به زمونږ وار رارسي او په پای کې به تولې ونې پرې کړي او یوه ورځ به زمونږ ځنګل په غټه دښته بدل شي، په دې فکر کې وې چې د چیغو او کړیکو جګ غږیې واوریدلو. ویې لیدل چې لرګي ماتوونکي بابا په خپل قوی تبر سره ګوډ اوږد بابا چنار چې د ډیرو کالونو را هیسې دولې د کوچنۍ ونې د

پلار دوست وۀ، وهلی او د چنار دونې له تنې څخه وینه روانه شوه، خو افسوس چې انسان نه شی کولای دونو وینه ووینې او د هغو دکړیکو غږواوري. په دې هم نه پوهیږي چې په خپله د خپل ژوند ریښې پرې کوي. هغوي نه پوهیږی چې ونې او ځنګلونه دوي ته څومره ګټه لري؟ لرکي ماتوونکي پخپل تبر سره څو ځلې د چنار دونې پرتنه ګوزار وکړ او په پای کې چنار پر ځمکه راپریوت چې همدغه ورځ پرتولو او په تیره بیا دولې د کوچنۍ ونې په پلار ډیره سخته تیره شوه. د شپې له خوا دولې ونې د خپل پلار څخه وپوښتل.

پلاره! آیا مونږ د انسانانو لپاره مضر یو؟

پلار يې ځواب ورکړ هيڅکله نه، نه دا چې مضر نه يو بـــلکه ګټور هم يو. دولې ونې وپوښتل: د انســانانو لپاره زمونږ ګټه څه ده؟ پلار يې ځواب ورکړ:

د سیف لودین کتابتون

زمونږ لومړنۍ ګټه د انســانانو لپاره داده چې مونږ چاپيريال د کثافاتــو او ککړتيــا څخــه ژغورو او چاپيريال د شــين والي او د تازه ګۍ سبــب ګرځو او په دې توګه د ټولو انســانانو او ژوندیو موجوداتو لپاره ډير ګټور يو.

ولې بيا وپوښتل: نو بيا ولې انســانان مونږ پرې کوي او ولې وايي چې وله، چنار او ناجوبــې ميوې ونې دي؟

پلار يې ځواب ورکړ: په دې خاطر چې مونږ

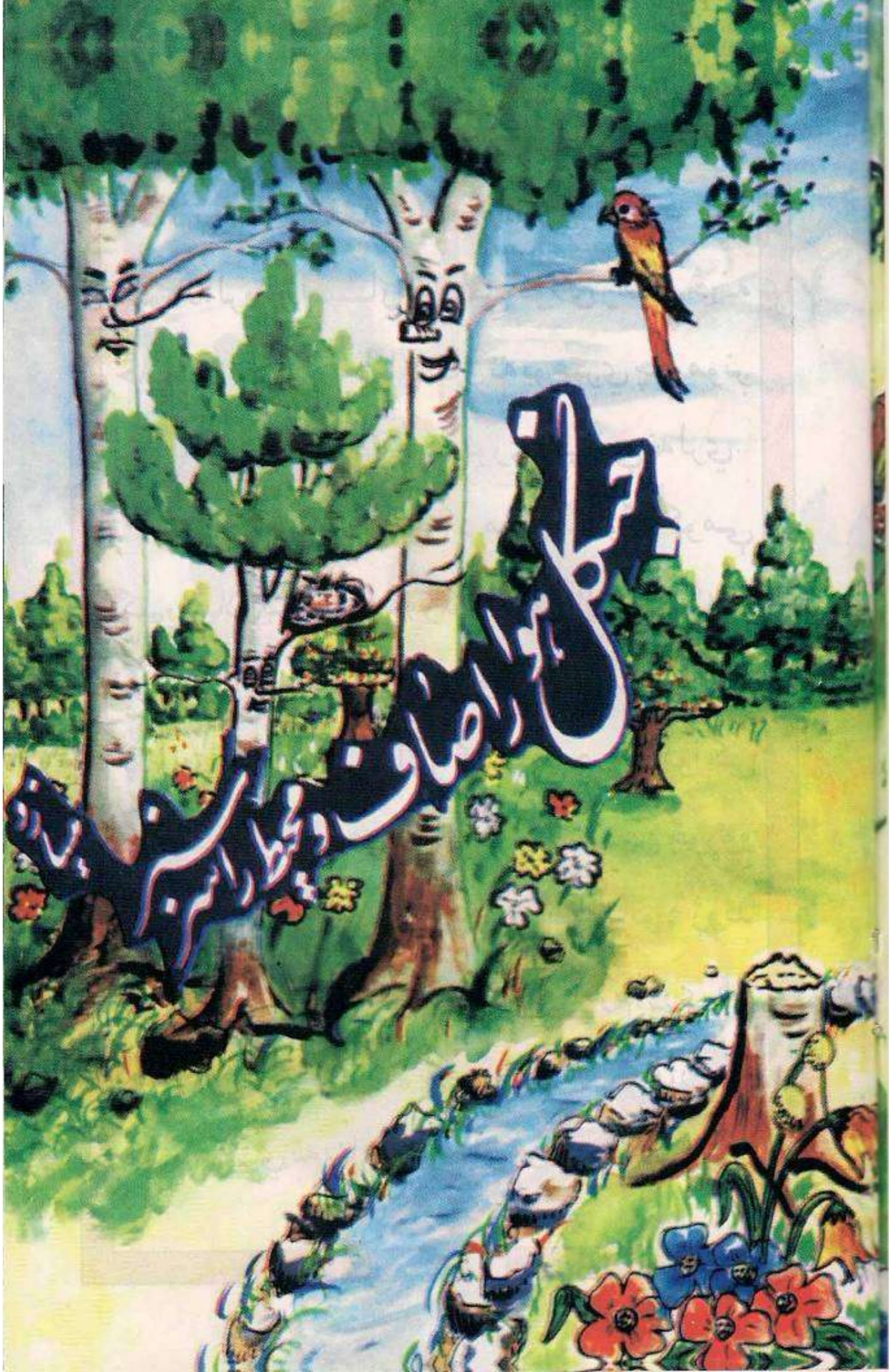
جزائر الاصدقاء

لکه د توت، شفتالو، منې، انار او نورو په څیر میوه نه لرو او انسان نه شي کولای زمونږ څخه څه شي وخوري. خو انسان نه پوهیږي چې مونږ نورې ګټې هم لرو چې د غه نورې ونې یې نه لري.

دولې ونې وپوښتل ؟ د مثال په توګه کومې ګټې؟ پلاریې ځواب ورکړ: د مثال په توګه دا چې مونږ همیشه مضر او زیان رسوونکي غازات لکه کاربن ډای اکساید چې په هوا کې دي جذبوو او په عوض کې یې اکسیجن جوړوو چې د انسانانو ځناورو او نورو نباتاتو د ژوند لپاره ډیر مهم رول لوبوي. په ډیر ګرم اوړی کې کله چې انسان له ډیرې ګرمۍ او تندې زمونږ سیوري ته پناه راوړي نو مونږ هیڅکله خپل

نور افشاں زندہ کی بچی بیت

سیوری د هغوي له سره نه دی لرې کړی، د هوا د سورۍوالی او د طبعیت د بنکلا سبب ګرځو. دا چې یو کور دونې پرته وچ او خالي بنکاري نو د بنته او بنکلی ځنګل هم یو له بل سره توپیر لري. خو افسوس چې انسانانو هیڅکله هم دونو او زمونږ د ژوند په اړه فکر نه دی کړی، د دې پر خلاف همیشه یې مونږ د بې ځانه شیانو په څیر پرې کړي یو او د خپل ځان لپاره یې د راحت او آرامۍ وسیله ګرځولي یو. هغوي هیڅکله هم د خپل راتلونکي په اړه فکر نه کوي که چیرې یوه ورځ ونې او نباتات ټول له منځه ولاړشي او ځمکه په یوه سوځیدونکي او وحشتناکه دښته واوړي نو د انسانانو او ځناورو لپاره د ځمکې پر

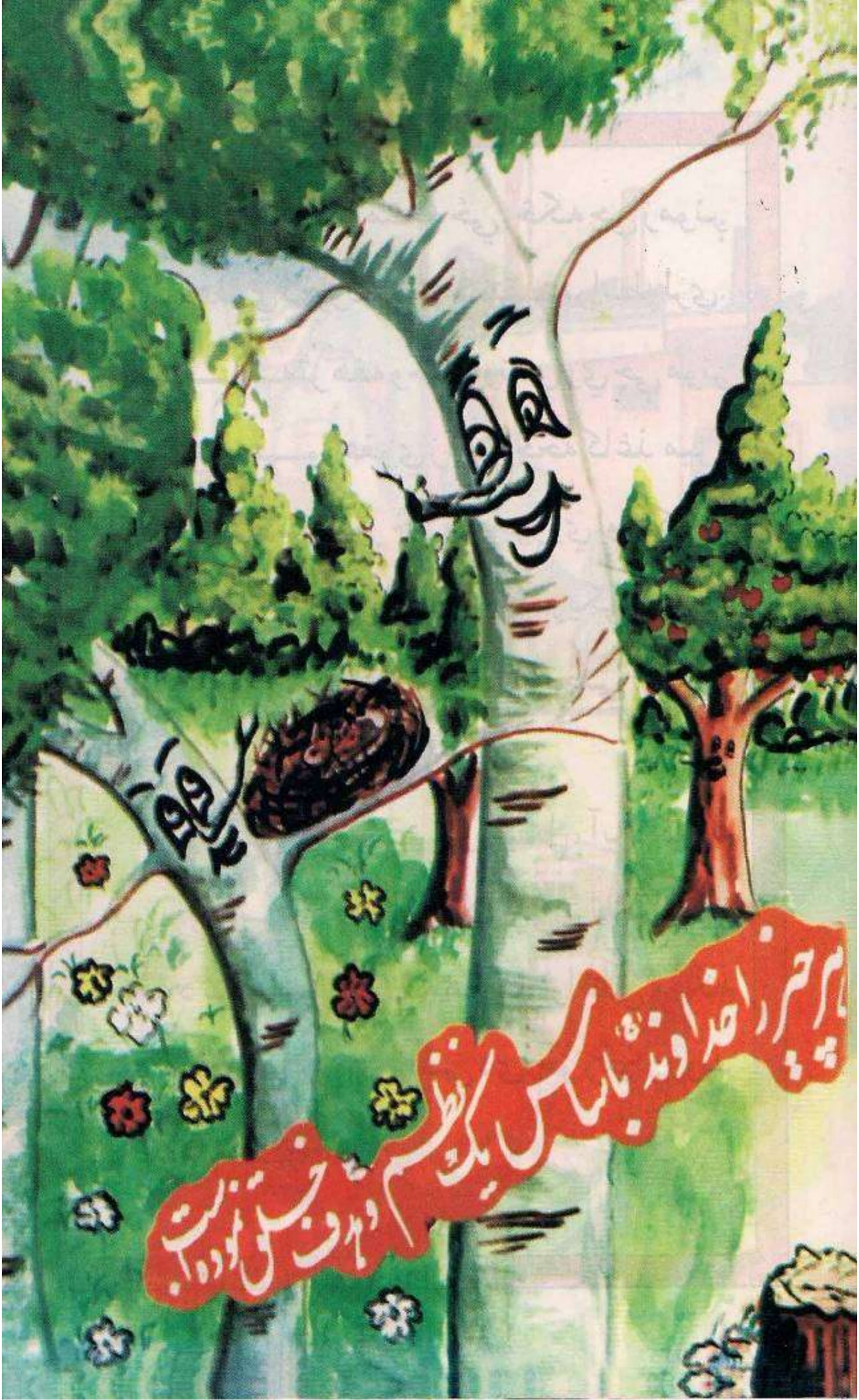
پدر جز خداوند با کس مکن
وگرنه پشیمان شوی در سخن

مخ د ژوند امکان له منځه ځي. ځکه چې زمونږ ژوند د هغوي له ژوند سره مستقیمه رابطه لري. هغوي بـــــه تر هغه وخته ژوندي وي چې مونږ ژوندي واوســـو. هغوي زمونږ څخه کاغذ میز، څوکۍ، او داســې نور څیزونه جوړوي او د کاغذ اومیز او څوکۍ جوړولو فابـــــریکې پر مونږ چلیږي. همدارنګه زمونږ څخه په پخلي او نورو حالاتو کې هم کار اخلي.

دولې کوچنۍ ونې بیا وپوښتل، آیا د کاغذ جوړولو فابـریکه نشـــي کولای چې پرته له لرګیو څخه د نورو موادو څخه هم کار واخلي، ځکه چې کاغذ هم ډیر مهم شـــي دی. خو زمونږ ژوند تر دې هم ډیر مهم دی.

پلار يې ځواب ورکړ: هو نوري لاړې هم شته، د مثال په توګه هغه نورې لاړې چارې چې اوس شته او هغه دا چې د زاړه کاغذ ځخه نوی کاغذ جوړوي، مثلاً ورځپاڼې، زاړه کتابونه زړې مجلې او داسې نور د مډرنو وسایلو له لاړې په نوی کاغذ په ډیره کمه بیه او ښه کیفیت سره اوړي چې دا هم د انسان او هم زمونږ لپاره ډیره ګټوره ده. خو دغه نوې طریقه ډیره کمه کارول کیږي او یوائې په پرمختللو هیوادونو کې ورځخه کار اخیستل کیږي. کیدای شي چې دغه بهیر زمونږ هیواد ته هم راورسیږي خو هغه وخت به مونږ نه یو.

پلار يې نور نه شو کولای چې خبرې وکړي،

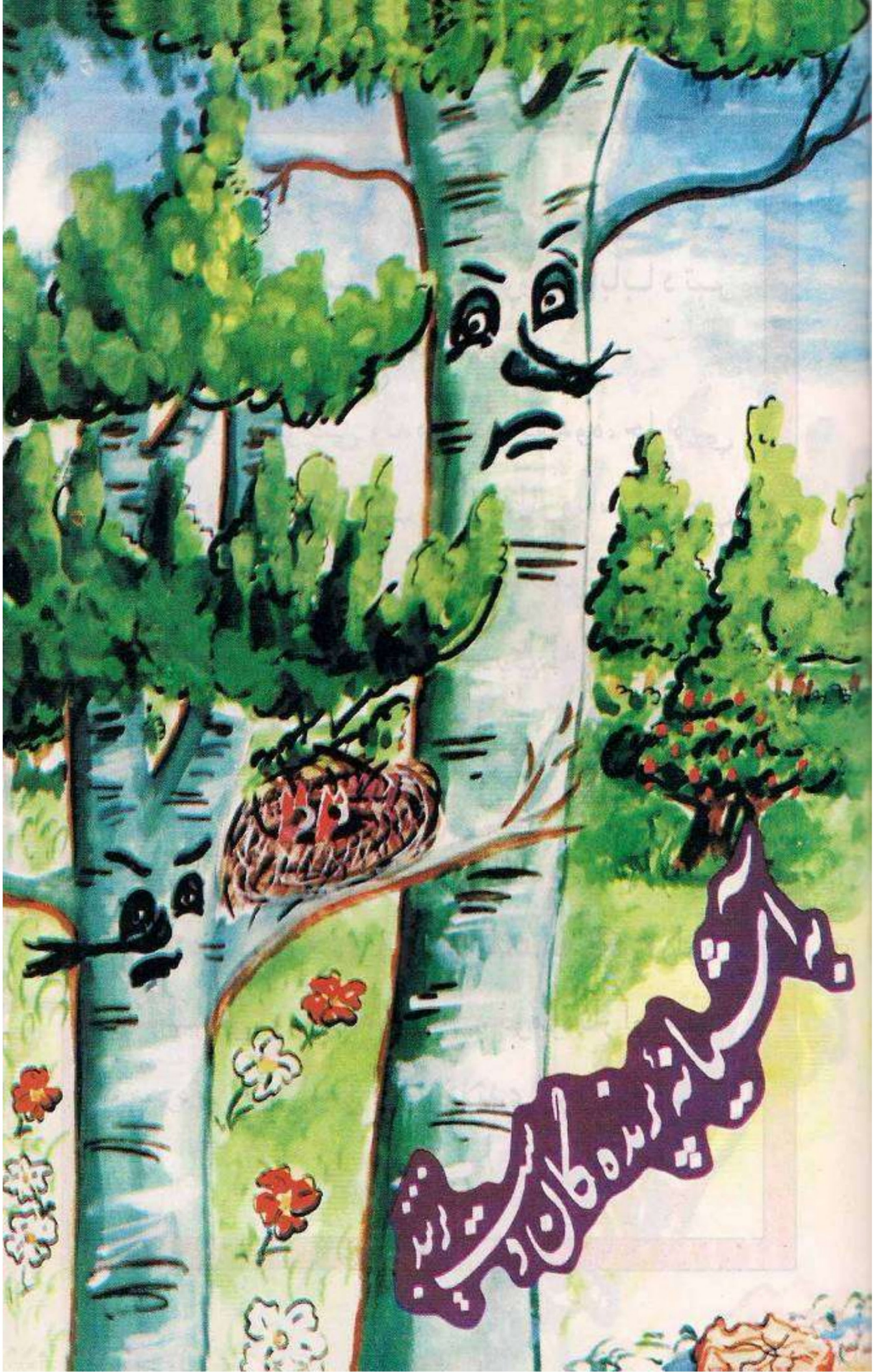

مرۍ يې ډ که او غوټه وه ځکه په دې پوهيدلو چې نږدې ورځو کې به د لرګي ماتوونکي بابا د تبر ګی ښکار شي.

دولې کوچنۍ ونه هم ډيره خفه وه، چاره يې نه درلودله، پرته له دې چې انتظار وباسي چې څه وخت د لرګي ماتوونکی بابا لاسونه هغې او د هغې پلار او مورته رارسيږي. په ځنګل کې د مېنې، تالو، نازلو، شفتوا او نورو ځنځيرته ښ ا شي پاته نه و او دولې کوچنۍ ونه ښه پوهيدله چې دا ځل يې د پلار او مور وار دي.

د شپې ترسهاره يې همدغه فکر درلود. موسيچې ته متوجه ووچې په څومره ناز او نعمت سره يې خپل بچي د وزرو لاندې کړي و او بيده

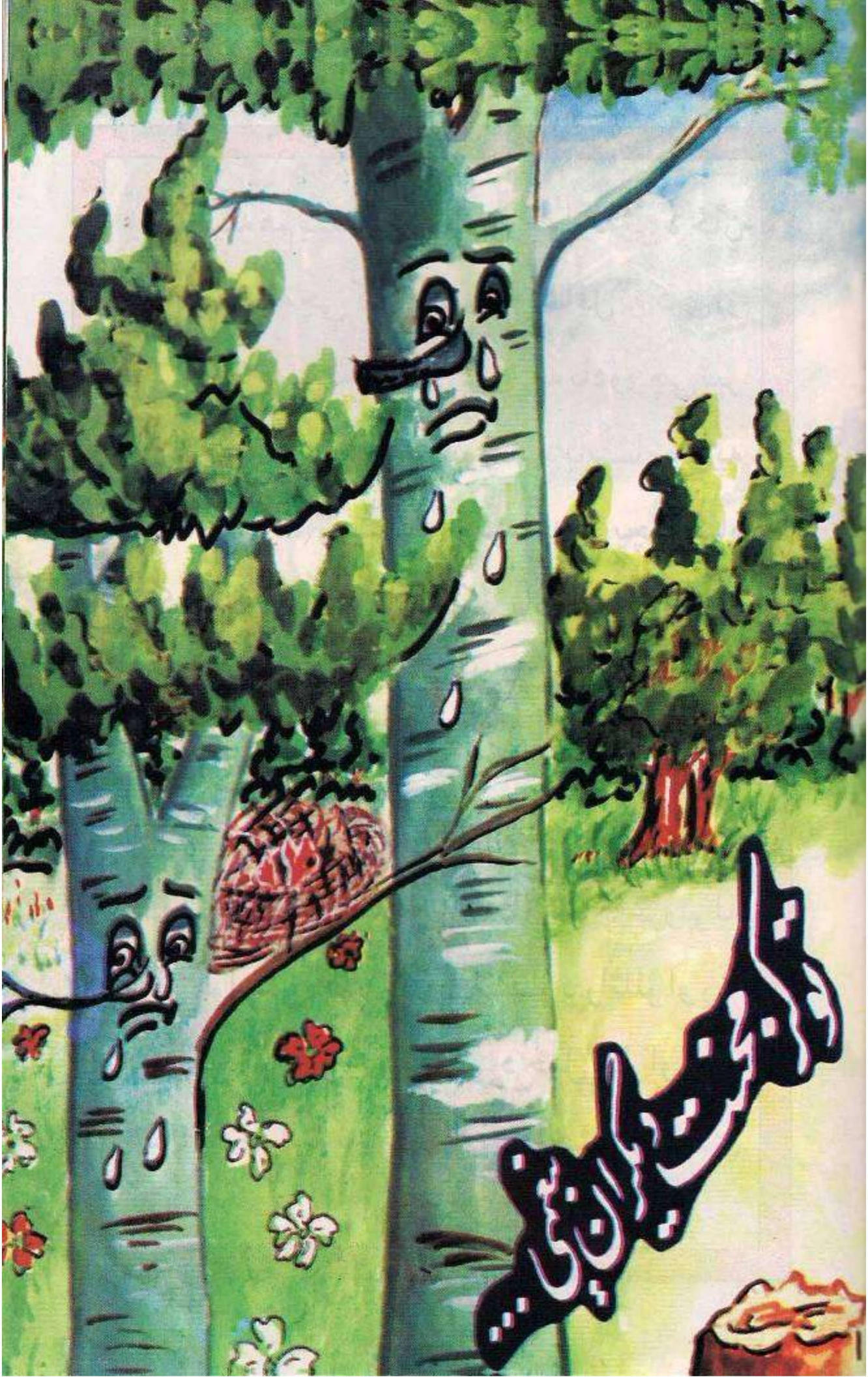

وو. پخپله هم بيدار وٴاو څلورو خواوته يې د ځان تماشـــا کوله چې کوم دښمن يې غافل نه کړي او بچي ورځخه يو نه ســـي. دا يې په يادوو چې تير کال يې يو بچی دلرګي ماتوونکي بابـــا زوي په لينده (غولکه) وويشتلو او ترمخه يې بچي ساه ورکړه ! خو د لرګي ماتوونکي بابـــا د زوي لپاره ښايي او ځينو نورو انســـانانو لپاره همدا دســـر ګرمۍ او تفريح وسيله وي، خو په حقيقت کې دا د موسيچې لپاره څومره غمجنه پيښه وه.

ســهار وختي کله چې ښکلي لمر د غرونو له هغې خوا ســروهلي وٴاو د ســهار د راتللو او رڼا زيری يې ورکولو، دولې ونې د خپل پلار او مور ســره ښه حــالت نه درلود او هره لحــظه يې ددې

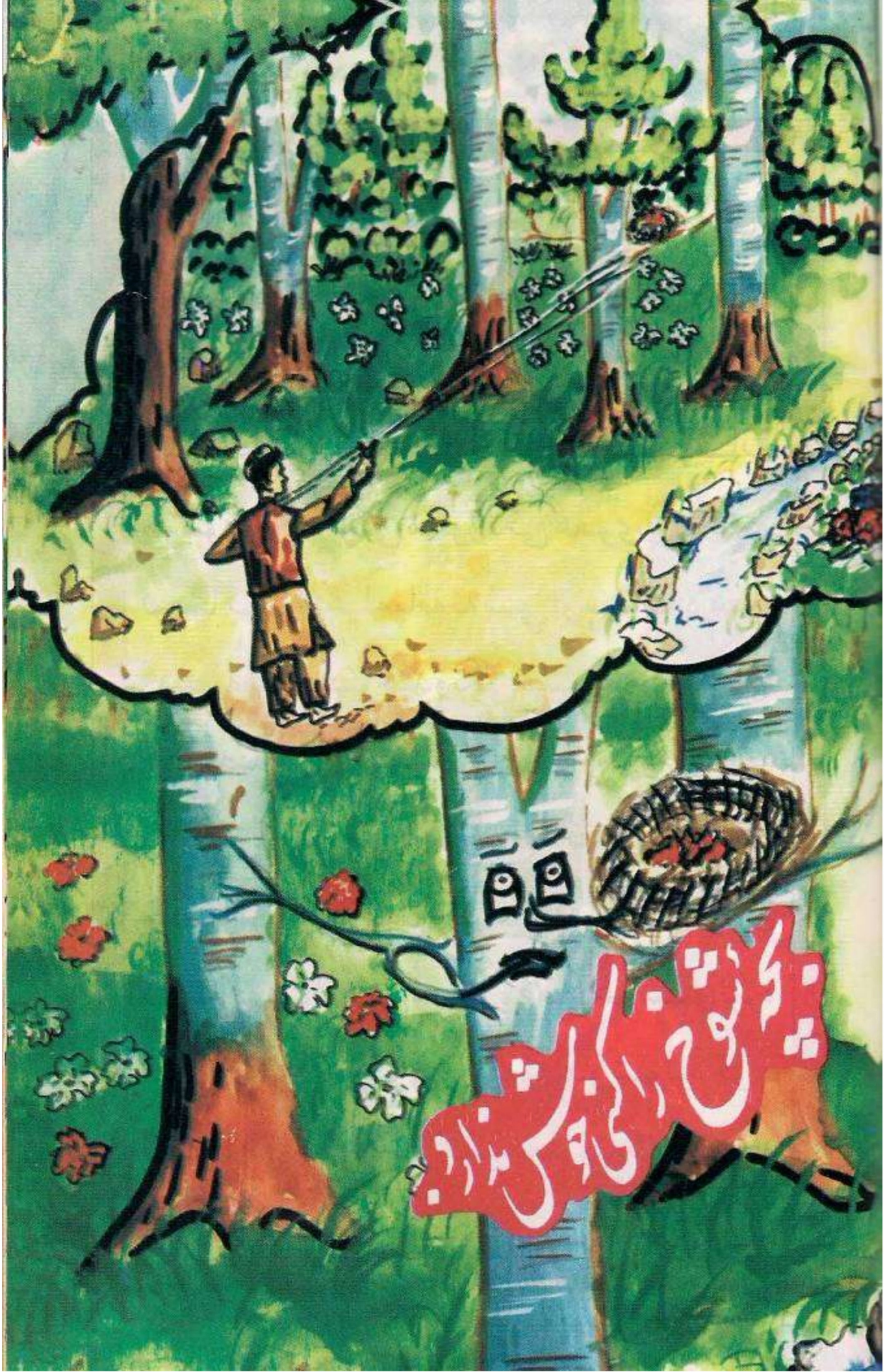

انتظار ایستلو چې لرګي ماتوونکي بابا راځي،
دولې کوچنۍ ونه په دې فکر کې وه چې څنګه
لرګي ماتوونکي بابـــا په دې پوه کړي چې هغه
خپل مـور او پلار د خپل ځان څخـه هـم زیـات
خوښوي او که لرګي ماتوونکی هغوي پرې کړي
نو بیا بـه بـله هیله پاته نه شـي او بـیا بـه د هغې
ژوند په غټه ســوځیدونکې دښته کې دده لپاره
څه مقصد او موخه ونه لري. پلار او موریې هم په
دې فکر کې وو چې د هغوي له تګ وروســته یې
خپل بچی چې ورته د ځان څخه هـم زیـات ګران
دی په څه حـالت کې وي. ورځ همدغه شـان تیره
شـوه او لمر د غرونو ترشـا په پټیدو شـولو. خو د
لرګي ماتوونکي بابا راتګ معلوم نه شو، ټول په

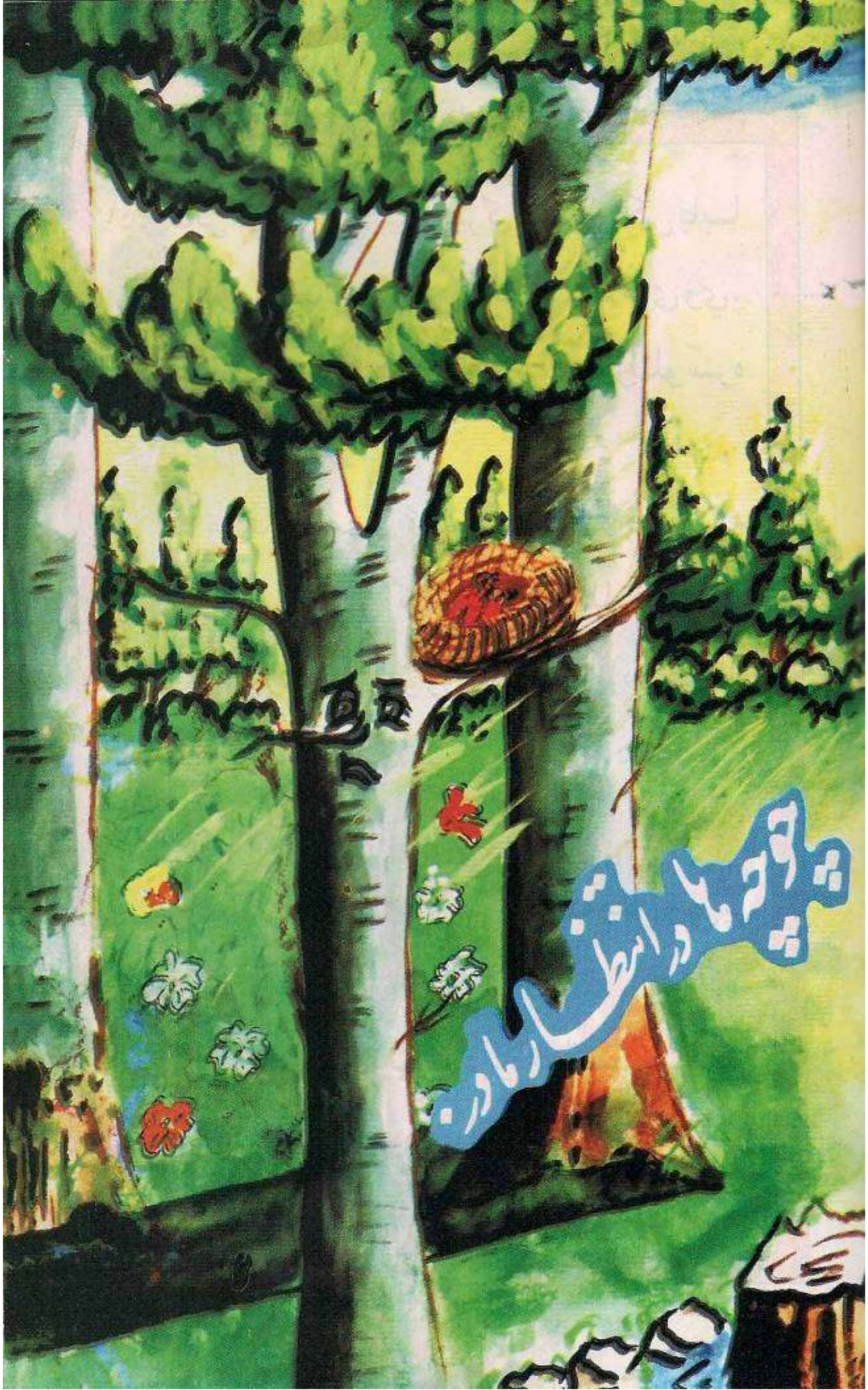
پرنده در انتظار مادر

دې فکر کې وو چې ښايي لرګي ماتوونکی بابا ناروغه وي او يا يې هم نن استراحت کړی وي، خو واقعيت د کيشکرې (ښه خبرك) په راتلو سره څرګند روښانه شو.

د مانبام پر مهال کيشکره په ډيره خوښۍ له ليرې رانښکاره شو. کيشکرې راتلل د معمول سره سم د ځنګل د ټولو ژوو او ونو لپاره نيك فال وۀاو ټول پوهيدل چې کيشکره همېشه دځان سره د خوښۍ زيری راوړي.

کيشکره نيغه راغله او د کوچنې ونې پر ښاخ کښېناسته.

دولې کوچنۍ ونې په ډيره خواشينۍ وپوښتل: کوم ښه خبر دې راوړی او کنه؟

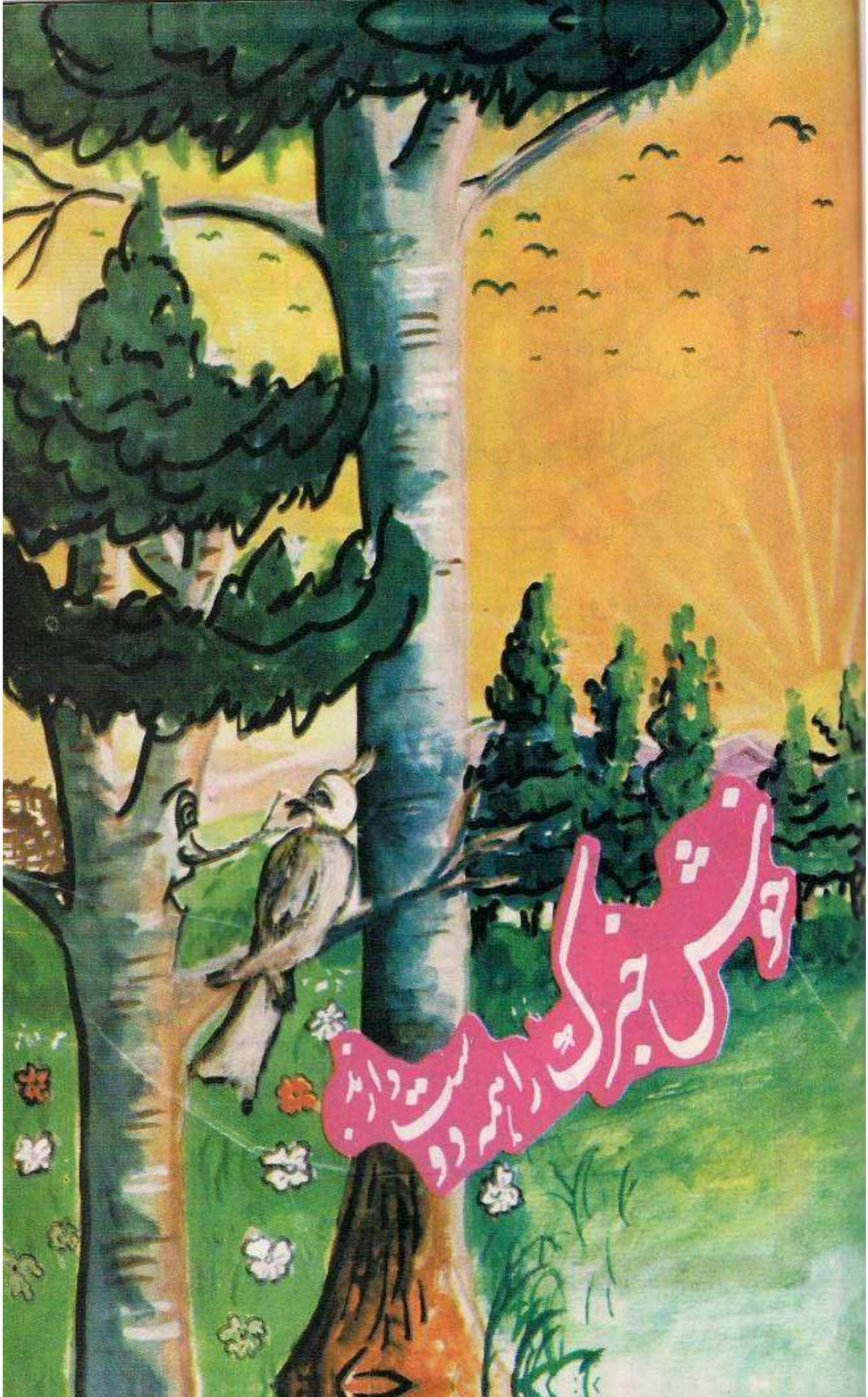
کبک جنگل را همه دوست دارند

کیشـــکرې ځواب ورکړ: ښایي زما په ژوند ښه خبـر هم داوي. او که یې درته ووایم نو کیدای شـي چې له خوښۍ لیونی شـي. ونې ټکان وخوړ او په تلوار او عجلې ســـره یې وپوښتل: ژر کړه، ووایه چې څه خبـــر دی؟ کیشـــکرې ځواب کې وویل د خیر غوښتونکو انســانانو یوه ډله زمونږ کلي ته راغلې ده او دایې دنده ده چې د ځنګلو په تیره بیا د حـیواناتو او نبـاتاتو ساتنه تر سـره کړي. هغوي پرون د لرګي ماتوونکي بابا سره هم ولیدل او دا چې نن ورځ لرګي ماتوونکی بابـــا رانه غـی نو دلیـل یې همدا دی. هغـوي د لـرګي ماتوونکي بابـــا ســـره وعده کړې ده چې همغه پیســـې چې دونو د ماتولو پرې کولو او پلورلو له

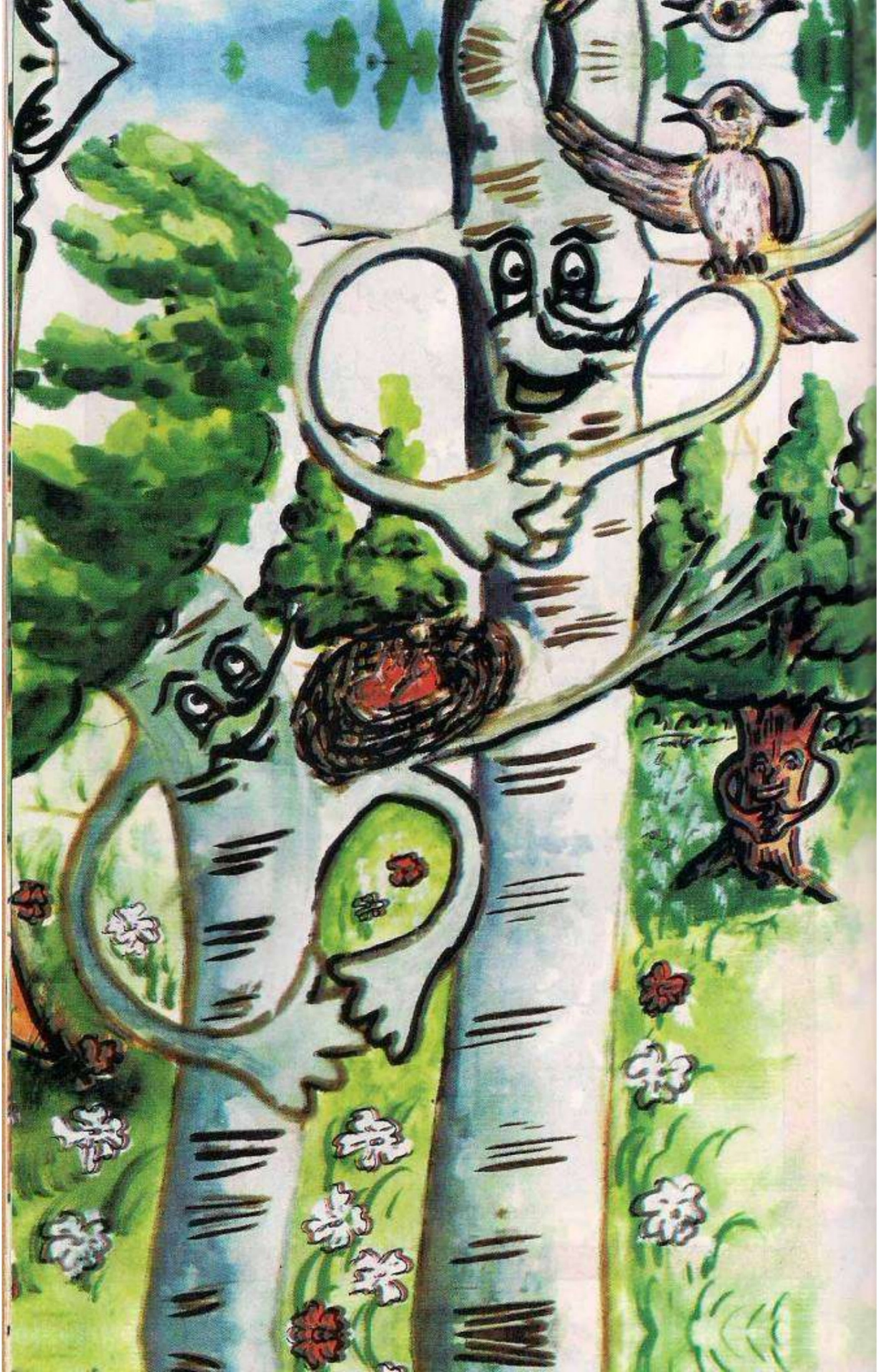

لاړ يې تر لاسه کوی هغوي يې ورکوي، يواځې دا چې دنباتاتو اوونو د ساتنې مسوولیت او دنده پرغاړه واخلي. لرګي ماتوونکي بابا دا منلې ده او اوس يې نوم د لرګي ماتوونکي بابا پر ځای د ځنګل ساتونکی بابا دی.

دولې ونه له خوښۍ په جامو کې نه ځايدله، تولې خبرې يې پلار او مورته ورسولې او لږ وخت نه وځتیر چې دغه آوازه په تول ځنګل کې خپره شوه، ونو له خوښۍ څخه پانې پر پانو وهلې او داسې معلومیدله چې ښايي د خوښۍ څخه سندرې وايي. ځناور او الوتونکي هم ډير خوښ ښکاريدل او تول يو ځای په خوښيو او تفريح بوخت ووۀ.

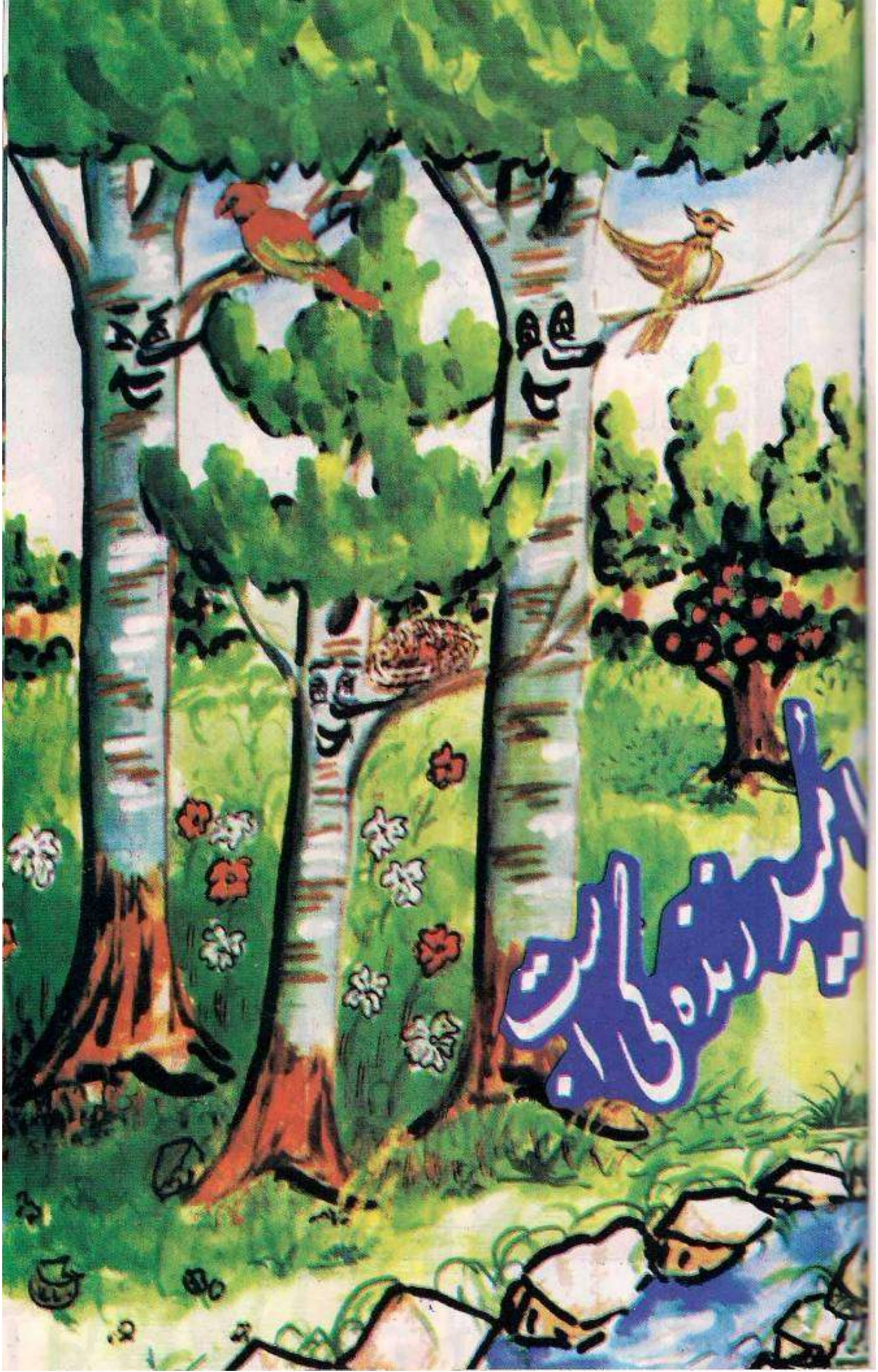

دولې کوچنۍ ونې د یخ بـــاد له امله د مور غیږ ته تللې وه او مور یې پر ښاخونو ورته نوازش ورکولو، خو دولې پلار لاتر اوسه هم د خپلو تللو ملګرو او تر ټولو زیات د اوږد ګوډ چنار بابـــا په یاد کې تللی وۀ سبـا ته د ځنګل ســاتونکی بابـا دلیرې راځرګند شـــو، خو دا ځل یې تبـــرګی او تیښته نه درلودل بـــلکه څو نور کســـان ورســـره ملګري وو. ځنګل ساتوونکي بابا پر اوږو بـیل درلود او نورو کســانو هم بـوټی پر اوږو کړي ووۀ. کله چې هغوي د ځنګل منځ ته راورسیدل، لرګي ماتوونکي بابا بیل پرځمکه کیښود لو او څلورو خواوو ته یې نظر وکړ او ســـورې اســـویلي یې وویســـت! ښایي له خپلو تیرو کړنو پښیمانه وه،

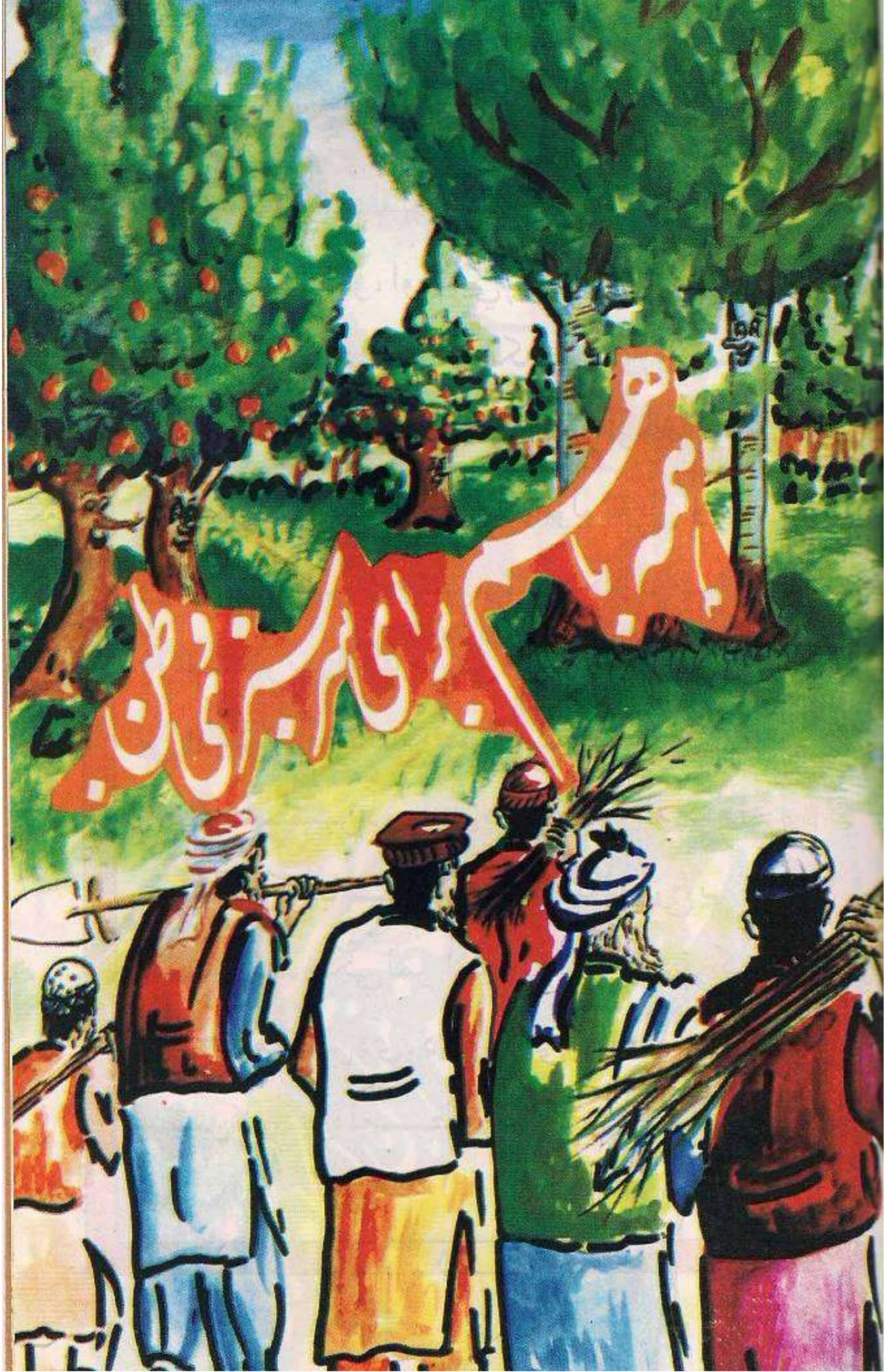

خو لږ ځنډ وروسته يې وخندل او پر شونډو يې رضايت جوت شو، او ښايي په دې پوهيدلی وي چې لااوس هم وخت دی نو ځکه يې د نورو سره يو ځای د بوتو کښينولو کار پيل کړ او هغه اوبه شيندونکی چې د ده پر لاس وځولو ته يې اوبه ورکړې. دولې کوچنۍ ونې د خپلو نورو دوستانو په راتګ خوښي څرګندوله او ټولو ته يې د مينې او محبت په سترګو کتل.

د ماسپښين دوه دري بجې وې او ځنګل ساتونکي بابا او نورو چې ټوله ورځ يې د سوځيدونکي لمر لاندې کار کړی وغږ کړ. راځئ دومره بس دی، د نن ورځې لپاره هم دومره بس دی، يوه لحظه آرام وکړو. ټول دولې د

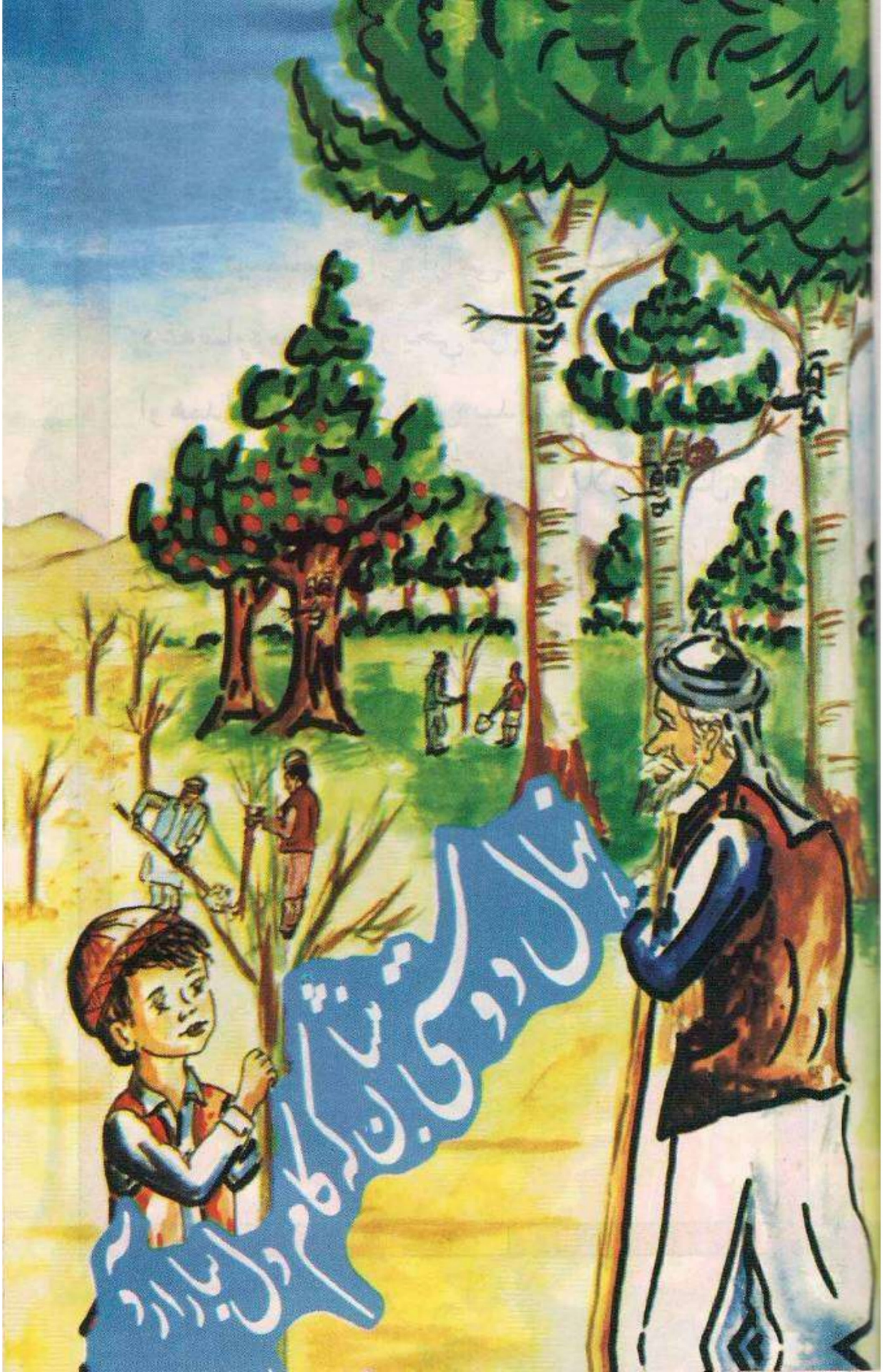

کوچنۍ ونې او د هغې د مور او پلار د ســـیورې لاندې کښېناستل او د آرامۍ ساه یې وباسله، له دغه سارې سیوری او یخې هوایې مزه واخیستله او همدلته د لږ وخت لپاره بیده شول.

دولې کوچنۍ ونــې ورو خپل پلارتــه ویــل: رښتیا وایې پلاره، مورږ په رښتیا سره د انسانانو د آرامه او راحــت وســیله یاســتو. دوي څومره مهربانه او ښه دي.

پای

بی زحمت راحت نیست